

Sociala mönster och värdefulla områden i Sövde by



Fotografi: Nils Öberg

Innehållsförteckning

Inledning.....	3-4
▪ Bakgrund	
▪ Områdesbeskrivning	
– bakgrundsbeskrivning	
▪ Karta: Översiktskarta över Sövde närområde	
Sociala och kulturella mönster inom Sövde närområde.....	5-9
▪ Sammanställning över sociala och kulturella mönster	
– Sövde badplats/Bastubåten	
– Sövde Musteri	
– Sövde Amfiteater	
– Ormön/Kyrkogården	
– Sövde hamn	
– Idrottsplatsen	
– Dansbanan i Sövde Skogsby	
– Sjöbo Flygklubb	
– Äventyrscampen	
Rekreativa rörelsemönster inom Sövde närområde.....	10-11
▪ Specifika natur- och rekreations värden	
▪ Specifika rekreativa värden kring Sövdesjön	
Slutsatser.....	12
– Särskilt värdefulla områden inom Sövde by	

Bilagor

Bilaga 1: Sociala och kulturella mönster inom Sövde närområde

Bilaga 2: Rekreativa rörelsemönster inom Sövde närområde

Bilaga 3: Särskilt värdefulla områden inom Sövde by

Inledning Bakgrund

Bakgrunden till dokumentet *Sociala mönster och värdefulla områden i Sövde by* är ett initiativ taget ifrån Sövde Byalag. Dokumentet belyser de sociala mönster som idag 2009 är utmärkande och karaktärsdanande för Sövde by. För att på ett hållbart sätt fånga upp de boendes sociala och kulturella mönster samt de boendes rekreativa rörelsemönster har Petra Thorpert ifrån *Petra Thorpert – Trädgårdsarkitektur & Landskap* samt en grupp av medlemmarna ifrån Sövde Byalag och Sövde Skogsby gemensamt utvecklat och tagit fram underlag för kartor och analyser.

Medverkande vid framtagande av dokumentet *Sociala mönster och värdefulla områden i Sövde by*.

Annika Håkansson
Bertil Johansson
Björn Larsson
Eva Borg
Gert-Åke Kehlmeier
Johan Norén
Lars-Bertil Olsson
Nils Öberg

Ansvarig för sammanställning samt medverkan vid framtagande av dokumentet *Sociala mönster och värdefulla områden i Sövde by* är firman *Petra Thorpert – Trädgårdsarkitektur & Landskap*.

Dokumentet bygger på samtal med medlemmarna ifrån Sövde Byalag och på deras berättelser. Skriftliga källor som refereras i dokumentet är: *Berättelsen om gatehusen i Sövde*, 1999 av Karin Malmberg. *Bevarandevärda kulturmiljöer inom Sjöbo kommun* ifrån 1984, Sjöbo bibliotek.

För att få fram specifik fakta till dokumentet har internetbaserade källor brukats. Alla fotografier i dokumentet är tagna av Petra Thorpert förutom de som är markerade med Jerker Palm och Nils Öberg.

Petra Thorpert – Trädgårdsarkitektur & Landskap
www.gardenarchitect.se
Lund, 2009-08-31

Områdesbeskrivning – bakgrundsbeskrivning



Äldre bebyggelse i Sövde by



Den skånska rekognosceringskartan ifrån 1812 visar Sövde by med omgivning

Sövde är en tätort i Sjöbo kommun i Skåne län. Namnet Sövde betyder Sjöskogen. Under 1500-talet var Sövdeborg en av de största jordägarna och flertalet av socknens invånare försörjde sig som arrendatorer under godset. Sövde by av idag bär prägel av 1800-talet med husen liggande längs vägen enligt principen för en klassisk radby. Gathuset ligger idag i det närmaste på samma plats som efter enskiftet 1812-1814. Några av dem är typexempel på den gamla skånska längan. 1984 arbetade Sjöbo kommun fram dokumentet *Bevarandevärda kulturmiljöer inom Sjöbo kommun*. Den kulturhistoriska bebyggelseinventering över Sövde by har följande motiv för bevarande av densamma:

- *Sövde och Sövdeborg är beläget inom område klassat som riksintresse för kulturminnesvården.*
- *Sövde radby med sin medeltida kyrka och den längs bygatan placerade enkla och småskaliga bebyggelsen, vilken i flera fall varit bebodd av arbetare under Sövdeborg, är starkt präglad av godset och utgör viktiga inslag i den totala godsmiljön*



Sövde by 1812

Sövde ligger naturskönt beläget i norra änden av Sövdesjön. Sövdesjön lockar till sig större flockar av änder och gäss under höst, vinter och vår. Sommartid är chansen att se skäggdopping, grågås, brun kärrhök och fisktärna stor. Under vintertid uppehåller sig ofta flera kungs- och havsörnar i området. På de sandiga markerna som är karaktäristiska för Sövdesjöns sydliga ända trivs bland annat den sällsynta lökgrödan, i området förekommer även lövgrödan som gärna klättrar i buskar och träd. Sövdesjön är välbesökt under stora delar av året och bastubåten är en självklar samlingspunkt under vinterhalvåret.

Sociala och kulturella mönster inom Sövde närområde

Kartan *Sociala och kulturella mönster inom Sövde närområde*, (se bilaga 1), visar tydligt vilka områden i Sövde som är markerade som värdefulla platser för de boende. Kartan visar även hur människorna rör sig i Sövde bys direkta närhet samt i dess omkringliggande områden. Både de nämnda platsernas specifika värden samt hur människorna rör sig i området är viktiga riktlinjer för att kunna se hur de boende *värderar* den sociala och kulturella aktiviteten i Sövde by. Det finns idag ett stort socialt engagemang som bidrar till gemenskap över generationsgränserna. Det bidrar även till att hålla en historisk plats levande och är vitaliserande för både boende och besökare.



Konsert för både gammal och ung på Sövde Amfiteater i Sövde by
Fotografi: Jerker Palm

Sövde badplats/Bastubåten



Sövdesjön och bastubåten
Fotografi: Jerker Palm



Sövdesjön och badplatsen

Sövde badplats är en naturlig samlingsplats för de boende under varma och sköna sommardagar. Bastubåten bidrar till att aktivera området även under de grå vinterdagarna.

Sövde Musteri



Sövde Musteri i Sövde by

Musteriet började som ett mejeri och byggdes 1894. Den som önskar lämna in sina egna äpplen för att göra must av dem kan göra detta. Det går även bra att köpa förädlade produkter. Byggnaden och helhetsmiljön har ett kulturhistoriskt värde och verksamheten bidrar med liv och aktivitet.

Sövde Amfiteater



Sövde Amfiteater belägen i hjärtat av Sövde by

Sommaren 1987 stod friluftsteatern klar med uppåt 800 sittplatser, idag finns ca 2000 sittplatser runt den 2000 kvm stora scenen. Teaterns nuvarande plats var från början ett mindre grustag som hade formen av en amfiteater. Amfiteatern används mestadels för olika underhållningsarrangemang men har även använts flitigt för naturgudstjänster. Varje sommar anordnas ett antal aktiviteter och scenuppsättningar på teatern. Några svenska artister som uppträtt är: Jerry Williams, Lena Philipsson, Nanne Grönvall och After Shave.

Ormön/Kyrkogården



Sövde kyrkogård ligger vackert ute på Ormön

Sövde kyrka är centralt belägen i byn. Kyrkan är ifrån slutet av 1100-talet eller början av 1200-talet. Kyrkans omgärdande mur uppfördes 1706 och stod på plats då Linné passerade under sin Skånska resa. Kyrkogården ligger på en udde i Sövdesjön. Här fanns under tidig medeltid en borg, Sygoftha, som tillhörde ärkebiskopen i Lund. Biskopen Absalon, som grundade Köpenhamn, var en av de biskopar som vistades i Sövde.



Ormön är ett välbesökt vandringsområde under hela året

Området runt kyrkogården och Ormön är ett *Natura 2000* område på grund av sina höga naturvärden. Området är strandskyddat och restaurerades 2006. Området präglas av kuperad mark och stora praktfulla bokar.

Sövde hamn



Delar av Sövde hamn i Sövde by

Sövde hamn är en mötesplats för både de boende och besökare. Vid hamnen kan man slå dig ner och känna rökdofter ifrån rökeriet och njuta av den vackra utsikten. Det finns både privata båtar och båtar till uthyrning i hamnen.

Idrottsplatsen



Entrén till idrottsplatsen i Sövde by

Den lokala idrottsplatsen med bl.a. fotbollsträningar och matcher bidrar till både aktivitet och social samvaro.

Dansbanan i Sövde Skogsby



Vy över dansbanan i Sövde Skogsby

I Sövde Skogsby ligger den populära dansbanan som är en välbesökt plats under årets varma månader.

Sjöbo Flygklubb



Vy över Sjöbo Flygklubb

Sjöbo Flygklubb bildades 1964, då under namnet Ystads Flygklubb. Avsikten den gången var att senare flytta verksamheten till Nybrofältet öster om Ystad. Tjugo år senare fanns klubben fortfarande kvar på Sövdefältet varför namnet ändrades till Sjöbo Flygklubb. På flygfältet finns aktiviteter som segelflyg, sjöbevakning och yrkesmässig flygverksamhet.

Äventyrscampen



Äventyrscampen utanför Sövde by

Äventyrscampen ligger ett stenkast ifrån Sövde by. På campen finns skog, träsk, vatten och öppna ytor, allt i en harmonisk lugn miljö.

Rekreativa rörelsemönster inom Sövde närområde

Specifika natur- och rekreations värden



Sövde Amfiteater med naturen tätt in på

Naturområdet nordöst om Sövde by är av olika karaktär. De specifika naturvärdena är den tätare granskogen där äldre individer bidrar till den urskogslika karaktären. Vidare präglas området av en öppen hagmarkskaraktär med individer av hagtorn och dungar av björk och tall. I området som är ett mycket populärt strövområde med hög biologisk mångfald kan man både lyssna till grodor och fylla korgen med svamp. Genom att studera områdets stigar får man en klar bild över människans rörelse och favoritplatser i området. Omgivningen närmast Sövde Amfiteatern är starkt förknippad med dess fantastiska utsikt över Sövdesjön. Se bilaga 2: *Rekreativa rörelsemönster inom Sövde närområde*.

"Går en runda ifrån Skogsbyn, öppna fält med får som går och betar, kommer upp mot höjden där jag ser öppna vidder och en ljuvlig utsikt över Sövdesjön, där jag får en känsla av vatten och rörelse...."

Eva Borg, Sövde



Upptrampade stigar visar oss människans rörelsemönster

Specifika rekreativa värden kring Sövdesjön



Utsikt över Sövdesjön ifrån Ormöns udde

De platser runt Sövdesjön som uppfattas som speciella är området runt Sövde hamn, ute på Ormöns udde, Sövde badplats och längs med Skåneleden. Dessa platser uppvisar både sociala kvalitéer med bl.a. båtuthyrning, grillplatser och rekreativa värden med natursköna utsikter ut med sjön.

Området längs med Skåneleden består av blandvegetation med ek, björk och al vilket bidrar till att skapa ett mycket välbesökt rekreativt område.

Se bilaga 2: *Rekreativa rörelsemönster inom Sövde närområde.*



*Offentlig grillplats på Skåneleden,
utsikt över Sövde badplats*



Mogen blandvegetation

Slutsatser

– Särskilt värdefulla områden inom Sövde by

Kartan *Särskilt värdefulla områden inom Sövde by (se bilaga 3)*, visar på särskilt värdefulla platser inom Sövde by och åskådliggör de boendes rekreativa och sociala värdeområden. Karaktären på dessa platser och omkringliggande områden är viktiga att så långt som möjligt försöka att bevara. Det är även viktigt att delar av dessa områden bibehålls ur ett kulturhistoriskt perspektiv.

Sövde Amfiteater med dess naturomgivningar är en social mötesplats för många av de boende i byn. Ett stort ideellt arbete med uppförande av de olika konserterna under året svetsar samman människor och ger byn en stark identitet. Området runt amfiteatern har en slående utsikt över Sövdesjön och bidrar starkt till platsens dragningskraft på de boende i byn.

"Utsikt över sjön, vidare vandring genom blandskog..." Nils Öberg, Sövde.

Det historiska intresset för både Ormön och kyrkogården är stort och bidrar till att platsen har fått en särställning för de boende i området. Även naturen och närheten till sjön bidrar till social och kulturell aktivitet. Både Sövde hamn och sjön bidrar till det sociala livet och är kontaktskapande. Småskaligheten och de engagerade byborna gör att besökare kan uppleva den mindre byns alla fördelar. Sövdesjön och badplatsen används hela året runt med allt ifrån sommarbad till skridskoåkning och bastubad under vintern.

Genom studier av människans rörelsemönster och favoritplatser i naturområdet norr om Sövde by växer ett tydligt mönster av de rekreativa och socialt viktiga platserna i området fram. Då naturen norr om Sövde by appellerar till olika människors behov kan man anta att värdet i området är just att området består av skiftande naturkaraktärer och olika biologiska förutsättningar.

Skåneleden och Klingavälsåns natursköna områden används flitigt av de boende i Sövde by. Områdets skiftande natur och fina vandringsleder värdesätts högt av de boende i byn.

Det man önskar i Sövde by är att ny bebyggelse uppförs på ett sätt som tar till vara naturvärdena och de rika kulturhistoriska tillgångarna. Att med människan och naturen i centrum uppföra ny bebyggelse som i största mån utgår ifrån och bibehåller de sociala-, rekreativa-, estetiska- och ekologiska värden som har ringats in och betonats i denna rapport.



Sittpplats ovanför Sövde Amfiteater



Sövde hamn